

Les primeres poetes americanes: raó i memòria

Lletres Casa Amèrica Catalunya

PRESENTACIÓ

Entre 1574 i 1640, un grapat de dones, americanes per naixement o naturalització, en un ambient advers, van abraçar la poesia i la cultura humanística com a centre i raó de vida i es van convertir en les primeres poetes americanes.

El cicle literari ***Les primeres poetes americanes: raó i memòria*** recorrerà aquest període crucial que va obrir camins a un llinatge enriquit després per escriptores com sor Juana Inés de la Cruz, Rosario Castellanos, Dulce María Loynaz i Blanca Varela, fins a les poetes d'avui.

El cicle abordarà la vida i les obres conegudes de les primeres poetes, dones que esforçadament i en les condicions més difícils van marcar un camí diferent en el traumàtic i triomfal món que des del 1492 van traçar a Amèrica els soldats, funcionaris i arquebisbes dels regnes i senyories espanyols.

El cicle recorrerà un període crucial de la vida del continent americà, del 1576 al 1640, seguint les empremtes d'aquestes dones en el que avui coneixem com a República Dominicana, Mèxic, Colòmbia, Bolívia i Perú. D'algunes només han quedat els noms; d'altres, les seves obres, potser només una part, sonets, silves i epístoles, relacions i discursos d'innegable valor estètic, que van crear l'espai on floriria, poc després, el més fi esperit hispanoamericà, sor Juana Inés de la Cruz i els seus descendents de tota Amèrica, fins a arribar a les poetes avui.

Mario Campaña

POSADA A ESCENA

Per fer visibles aquestes dones ocultes i relegades en la història literària, aquest cicle proposa una posada en escena que combina les xerrades impartides pel poeta, assagista i investigador literari **Mario Campaña**, amb la lectura de textos de les primeres poetes americanes a la veu de les poetes contemporànies **Ale Oseguera**, **Miriam Reyes** i **Anna Miralpeix**.

La posada en escena tindrà com a maridatge música en viu interpretada pels estudiants del Conservatori Liceu de Barcelona **José Daniel Salceda**, **Juan Sebastián Hurtado**, **Legna Tabares Martín**, **Sofia Picaso**, **Katherine Herrera**, **Sara Ravelo** i **William Humberto Posada**.

El desenvolupament de continguts és de Mario Campaña i la dramaturgia de la posada en escena estarà a càrrec de **Cristina Osorno Mesa**, responsable de l'àrea de literatura i teatre de Casa Amèrica Catalunya.

PROGRAMA

17 d'abril / 19:00H

Entre encomanes i pirates, la poesia: Les poetes del segle XVI

A la primera entrega del cicle, Mario Campaña abordarà els antecedents, el context i els orígens de la poesia escrita per dones en llengua castellana a Amèrica, centrant-se en la vida i creació de **Sor Leonor d'Ovando** i **Francisca de Briviesca**, així com els avatars de la *Silva de Poesía* que contenia els primers poemes coneguts d'una autora hispanoamericana.

Un altre llibre sobre el que posarà el focus és *Miscelánea Austral*, en què va aparèixer encara amb nom literari un sonet de Francisca de Briviesca.

La poeta mexicana Ale Oseguera posarà veu als textos de Sor Leonor d'Ovando i de Francisca de Briviesca. La interpretació musical serà de José Daniel Salceda (guitarra) i Sofia Picaso (veu).

22 de maig / 19:00H

La invocació americana: Les poetes del segle XVII

Els elements de la vida literària a Mèxic i Lima a principis del segle XVII, la presència del poeta Fernán González d'Eslava i el seu llibre *Coloquios Espirituales y sacramentales*, l'edició a Sevilla de *Primera parte del Parnaso Antártico*, que dóna a conèixer el poema ' Discurso en loor de la poesía', seran els temes en què se centrarà Mario Campaña a la segona sessió del cicle, apropant la lent a l'obra de les poetes **Catalina d'Eslava** i **Clarinda**.

La poeta espanyola Miriam Reyes posarà veu als textos de Catalina de Eslava i de Clarinda.

La interpretació musical serà de Katherine Herrera (veu), Juan Sebastián Hurtado (guitarra) i William Humberto Posada (bandola).

5 de juny / 19:00H

De camí al Primer Somni: Les poetes del segle XVII

Les poetes **Amarilis** i **María de Estrada i Medinilla** seran el colofó del cicle. A la tercera entrega Mario Campaña evocarà la història de l'Epístola a Belardo, la seva autora anònima, el seu destinatari Lope de Vega i la seva publicació a Madrid. Així mateix, comentarà el renovador poema *Relación escrita a una religiosa prima suya de la feliz entrada en México del Marqués de Villena*, de María d'Estrada i Medinilla. I, finalment, compartirà el seu balanç sobre l'estat de la poesia escrita per dones cap al 1640 i l'aparició futura d'una personalitat femenina de la magnitud de Sor Juana Inés de la Cruz.

La poeta Anna Miralpeix donarà veu als poemes d'Amarilis i de Maria d'Estrada i Medinilla.

El tancament musical estarà a càrrec de Sara Ravelo (veu) i Legna Tabares Martín (guitarra).

RESUM

ABRIL / DILLUNS 17 / 19:00H

Entre encomanes i pirates, la poesia: Les poetes del segle XVI
Evocant **Sor Leonor d'Ovando i Francisca de Briviesca i Arellano**
Lectura de poemes a càrrec de la poeta Ale Oseguera
Interpretació musical de José Daniel Salceda i Sofia Picaso

MAIG / DILLUNS 22 / 19:00H

La invocació americana: Les poetes del segle XVII
Evocant **Catalina d'Eslava i Clarinda**
Lectura de poemes a càrrec de la poeta Miriam Reyes
Interpretació musical de Katherine Herrera, Juan Sebastián Hurtado
i William Humberto Posada

JUNY / DILLUNS 5 / 19:00H

De camí al Primer Somni: Les poetes del segle XVII
Evocant **Amarilis i Maria d'Estrada i Medinilla**
Lectura de poemes a càrrec de la poeta Anna Miralpeix
Interpretació musical de Sara Ravelo i Legna Tabares Martín

PARTICIPANTS

ALE OSEGUERA. Va néixer a Guadalajara, Mèxic, i viu a Barcelona des del 2006. Autora dels poemaris *Tormenta de Tierra* (2016) i *Un hotel de cinco estrellas sobre un cementerio* (2019), guardonat amb el XII premi de poesia *La Nunca*. El seu tercer llibre, *Mi rostro es un mapa del mi cuerpo*, serà publicat aquest 2023. Com a novel·lista va debutar amb *Realidad en Mono* (2020). A la seva poesia combina elements teatrals amb la literatura, creant peces que transcendeixen la paraula i s'expressen també a través de la veu, el cos i *poetry slam*. Ha presentat el seu treball escènic-poètic a diversos escenaris i festivals. És cofundadora de *Las Hermanas del Desorden*. Actualment col·labora amb diferents publicacions com a crítica literària i posa la seva veu a audiollibres. Des del 2019 presenta i coordina la secció de poesia del programa *Todos Somos Sospechosos* de Ràdio 3 - Ràdio Nacional d'Espanya.

MIRIAM REYES és poeta i video creadora. Va néixer a Ourense i als vuit anys va emigrar amb els seus pares a Caracas. Va estudiar Lletres a la Universitat Central de Veneçuela i Filologia Hispànica a la Universitat de Barcelona. Es va donar a conèixer com a poeta el 1998, gràcies a l'antologia *Feroces*. Ha publicat els llibres de poesia *Espejo negro* (DVD, 2001), *Bella durmiente* (Hiperión, 2004), *Desalajos* (Hiperión, 2008), *Haz lo que te digo* (Bartleby, 2015), *Prensado en frío* (Malasangre, 2016) (Chan da pólvora, 2018) i l'antologia *Yo, interior, cuerpo* (Argentina, 2013). La seva obra ha estat recollida en antologies nacionals i internacionals i traduïda a mitja dotzena de llengües. Des del 2001 experimenta amb l'escriptura audiovisual i el recital multimèdia. Ha presentat els seus vídeos audiovisuals a festivals de poesia "spoken word" i arts escèniques. Codirigeix l'editorial de poesia *Marisma* i manté la pàgina d'escriptura col·lectiva *Prensándonos en frío*.

ANNA MIRALPEIX. Va néixer a Vic la primavera del 79. És escriptora, música, ballarina i gestora cultural. Llicenciada en Comunicació Audiovisual i formada en estudis musicals i dansa. Ha obtingut reconeixement per les interpretacions de piano i diversos premis literaris. Està inclosa a les antologies *Les vacants* i *Quàntiques! 10 poetes joves en diferencial femení*. Ha ideat i interpretat diversos espectacles literaris entre els quals destaquen *Passatgers*, *Sensuals i Conversos*, *converses en clau de poesia*. Creadora de música per a curtmétratges i també va gravar piano i teclats per als treballs *The Mask* i *Joana Serrat Tarré & The Sofa Dreams*. El novembre del 2015 la seva obra es va incloure a la Ruta Literària d'autors contemporanis de Manlleu (Veus de Manlleu). És autora dels llibres *Ningú no ens representa: poetes empenyats* i *El silenci ja hi era* amb el que va obtenir el 2n Premi a la 17a edició del Premi de Poesia Joan Duch, de Juneda.

MARIO CAMPAÑA Va néixer a Guayaquil, Equador, el 1959. Resideix a Barcelona des del 1992. És poeta, traductor i investigador literari. Ha publicat els llibres de poesia *Cuadernos de Godric* (Premi Nacional de Poesia d'Equador, 1988), *Días largos* (1996), *Días largos y otros poemas* (2002), *El olvido de la poesía se paga* (2002), *Pájaro de nunca volver* (2017), *En el próximo mundo* (2011), *Aires de Ellicot city* (2006) i l'assaig *De la espiral y la tangente. Ensayos literarios I* (2022). Autor de les biografies literàries *Francisco de Quevedo, el hechizo del mundo*, (2003) i *Baudelaire. Juego sin triunfos* (2006). Traductor d'*Una Tumba para Anatole*, de Stéphan Mallarmé i responsable de les antologies: *Poesía modernista ecuatoriana* (1999), *Así en la tierra como en los sueños* (1991), *Visiones de lo real en la poesía hispanoamericana* (DVD, 2001), *En el sueño de Chagall faltan palabras*, *Casa de luciérnagas: antología de poetas hispanoamericanas de hoy* (2007) i *De la flor al tallo: el discurso crítico de las poetas hispanoamericanas* (2010). Col·labora en revistes i suplementos literaris de l'Equador, Veneçuela, Mèxic, Argentina, Estats Units, França i Espanya. Dirigeix la revista de cultura llatinoamericana *Guaraguao*.

Casa **Amèrica Catalunya**

PATRONAT DE LA FUNDACIÓ CASA AMÈRICA CATALUNYA:

**Generalitat
de Catalunya**

**Cooperación
Española**

**Ajuntament
de Barcelona**

AMB LA COL-LABORACIÓ DE:

**FUNDACIÓ
CONSERVATORI
LICEU**